

Вч. №	921
Дата:	11.11.2019г.
Дело №	НО-05-06
Подпись:	ЖМ

РЕЦЕНЗИЯ

по конкурс за заемане на академичната длъжност “Доцент”

по направление 4.3. Биологически науки, научна специалност „Ботаника“ за нуждите на секция “Приложна ботаника”, отдел “Растително и гъбно разнообразие и ресурси” на ИБЕИ-БАН

Кандидат: гл. ас. д-р Ина Йосифова Анева

Рецензент: проф. д-р Светлана Темелкова Банчева, ИБЕИ – БАН

В обявения конкурс за заемане на академичната длъжност “Доцент” по професионално направление 4.3. Биологически, научна специалност „Ботаника“ за нуждите на секция “Приложна ботаника”, отдел “Растително и гъбно разнообразие и ресурси” на Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания, БАН (ИБЕИ-БАН), обявен в ДВ бр. 53 от 05.07.2019 год., участва един кандидат – д-р Ина Йосифова Анева, гл. ас. в изследователска група "Ресурсна оценка и мониторинг на редки лечебни и ароматни растения" на същата секция. С кандидата нямам съвместни публикации, представени за участие в конкурса. Представените документи от д-р Ина Йосифова Анева показват, че процедурата по неговото разкриване и обявяване е спазена и те са в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Р България и Правилника за неговото прилагане, както и с Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в БАН и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в ИБЕИ-БАН.

1. Общи данни за кариерното и тематичното развитие на кандидата

Ина Йосифова Анева е завършила средното си образование през 2004 год. в Природо-математическа гимназия „Акад. Сергей П. Корольов“, Благоевград, профил „Биология с английски език“ с грамота за отличен успех. Още същата година е приета в Биологически факултет на Софийски университет „Св. Кл. Охридски“, където през

2008 година придобива бакалавърска степен по Молекулярна биология. През 2010 год. придобива магистърска степен по специалност „Ботаника (Висши растения)“, като е отличена със „Златна значка за отличен успех“. През 2012 год. е зачислена като редовен докторант в ИБЕИ-БАН. След изтичането на редовния срок на докторантурата си е назначена като асистент в секция „Приложна ботаника“ на същия институт. Защитава успешно докторската си дисертация на тема „Биологично и фитохимично *in situ* и *ex situ* проучване на видове с природозашитен статус от род *Sideritis* в България“ през 2016 год. През 2017 год. след успешно проведен конкурс е назначена като гл. ас. в изследователска група „Ресурсна оценка и мониторинг на редки лечебни и ароматни растения“ на същата секция, каквато длъжност заема и до днес.

Основните научни интереси на д-р Анева са: биоразнообразие, биоресурси и екология на лечебни и ароматни растения – опазване и устойчиво използване; фитохимични изследвания; биологични активности на растителни екстракти.

2. Науко-метрични показатели

Общийт брой публикации на кандидата по време на сравнително кратката ѝ научна кариера е впечатляващ – 60 бр., от които половината са в списания с импакт фактор. В настоящия конкурс участва с 50 научни труда, които в съответствие с общонационалните изисквания са разпределени в 2 групи: по показател В – 10 (Q1 - 1, Q2 - 3, Q3 – 3, Q4 – 3); по показател Г – 40 (Q1 - 3, Q2 - 8, Q3 - 5, Q4 - 3, без Q – 21, от които: 9 бр., публикувани в списания, реферирали от други бази данни, 8 бр. статии в сборници от конференции, 3 глави от книга и 1 научно-популярна статия). Научните публикации, с които участва в конкурса са цитирани общо 77 пъти, от които 55 пъти в списания, реферирали от SCOPUS и WEB of SCIENCE. От приложената справка от кандидата се вижда, че д-р Ина Анева напълно покрива, а по повечето показатели (В, Г, и Д) значително надхвърля минималните общонационални изисквания за длъжността „Доцент“.

3. Основни направления в изследователската работа на кандидата и най-важни научни приноси

За сравнително краткия, седемгодишен стаж на д-р Анева, фокусът на научните ѝ интереси е към следните основни направления:

- Проучване на естествените находища на видове лечебни растения и тяхното опазване

Инвентаризирани са естествените находища в България, като е оценено състоянието на populациите и застрашаващите фактори на видове от родовете *Thymus* (220 находища), *Alchemilla*, *Micromeria juliana* и *Micromeria dalmatica*, *Arctostaphylos uva-ursi* в НП Пирин, *Clinopodium dalmaticum*, *Rhodiola rosea*. Направена е оценка на състоянието на populациите на естествените находища на *Sideritis scardica* в Олимп, като е подчертано голямото значение на приложението на *in vitro* техниките в опазването му. На базата на проведено етноботаническо проучване в Родопите е установен видовият състав на най-често използваните лечебни растения. Обобщена и анализирана е информацията за разпространението на видовете от род *Salvia* в Европа.

- Опазване на флористичното и растителното разнообразие

Една глава от книга е посветена на биологичното разнообразие в България на различни нива и предизвикателствата, произтичащи от глобалните климатични промени. Проследени са възможните изменения в резултат на промените в средата и са разгледани необходимите мерки за минимизиране на тяхното въздействие върху видовете и екосистемите.

Направен е анализ на биологичните типове и функционалната морфология на цветовете на ентомофилните лечебни растения в България във връзка с начините на опашване и потенциалните опрашиватели.

В резултат на мащабно проучване върху агрокосистемите в два региона на България (включващо 3200 описание), е установено въздействието на земеделските практики върху биоразнообразието. Направена е категоризация на местообитанията във връзка със земеделското ползване на земите и във връзка с тяхното опазване. На базата на 272 отчетни площадки е установен видовият състав на чуждоземните и инвазивни растителни видове в периферните части на земеделски площи в страната.

Направено е проучване и цялостен анализ на флората на Славянка, включваща 1661 вида, от 576 рода на 105 семейства.

Установени са нови хорологични данни за разпространението на 9 вида растения.

Проучена е морфометричната изменчивост на *S. scardica* и *S. syriaca* в 8 естествени находища в страната. Резултатите от кълстерния анализ подкрепят обособеността на двата таксона, както и дистанцираното положение на популацията от Червената стена, която вероятно представлява отделен таксон.

Следващите три направления са изключително перспективни, предвид фокусирането на човечеството в последните години върху използването на природни вещества като хранителни добавки или като алтернативни начини за профилактика и лечение:

- Фармакологични активности на видове лечебни растения и използването им в традиционната медицина

Направената оценка на ацетилхолинестеразната инхибираща активност на алкалоидни екстракти на видове от род *Fumaria* разкрива значителния им потенциал за лечение на невродегенеративни заболявания. За първи път е анализиран и антиоксидантният потенциал на полифенолни им екстракти.

Направени са препоръки за оптимизация на производствения процес при създаването на хранителни добавки и синтезата на биологично-активни вещества чрез използването на *in vitro* системи и техники за размножаване на лечебни и ядливи растения в страните на Балканския полуостров.

Установен е метаболитният профил на *Clinopodium vulgare* и инхибиращата активност на екстракта му, който разкрива голям потенциал при лечението на злокачествени, възпалителни и автоимунни заболявания. Установена е силна цитотоксична активност на метанолов екстракт и полярни фракции от *Sideritis scardica* при аденокарцином на гърдата. За първи път са изследвани антиоксидантната, ацетилхолинестеразната и α-амилазната инхибиращи активности на екстракти, пригответи от цветовете, листата и плодовете на четири вида от род *Heracleum*, разпространени в България. Листата и плодовете на *H. angustisectum* показват най-висока антиоксидантна активност. Изследвани са съставът и биологичните активности на прости от *Asphodeline taurica*, събрани от България и Турция. Етилацетатният екстракт на пробата от България показва най-висока антиоксидантна активност и най-високи инхибиращи активности върху

ензимите α -амилаза и α -глюкозидаза. Метанолният екстракт на пробата от Турция показва най-висока ацетилхолинестеразна инхибираща активност. Изследвано е общото съдържание на фенолни съединения и е направена оценка на антиоксидантната активност на 22 проби от 8 вида на род *Alchemilla*, като най-перспективни по са видовете, които растат в близост до планинските потоци.

Направен е преглед върху механизма на действие на астаксантина и са посочени перспективи за приложението му чрез разработване на нови системи (включително и с приложение на нанотехнологии) за лечение на широк спектър невродегенеративни заболявания, като Паркинсон, Алцхаймер, заболявания на централната нервна система, а също невропатична болка, депресия, стареене, аутизъм.

- Биоцидна активност на растителни екстракти

Изследвана е биоцидната активност на екстракти от 13 вида лечебни и ароматни растения, както и на получени от тях етерични масла. Най-висока инхибираща активност върху развитието на плевелните видове е установена при етеричните масла от *Origanum vulgare* subsp. *hirtum* и *Thymus moesiacus*, които са обещаващи ресурс за производството на биохербициди. Установена е висока потискаща активност на етерични масла от *Artemisia lerchiana* и *A. santonicum* върху удължаването на коренчетата на ювенилните растения 3 плевелни вида (*Lolium perenne*, *Trifolium repens* и *T. pratense*).

- Фитохимични проучвания

Чрез използването на HPLC е установлен качествения и количествения състав на фенолните съединения на видовете от род *Fumaria*, които се срещат в България. Използван е растителен материал от *F. officinalis* и *F. rostellata* за получаване на *in vitro* култури като потенциални биологични матрици за биосинтез на протопин и съществуващи биологично активни вещества. Чрез NMR и HPLC-анализи е определено количеството на метаболитите в ризомите, корените и надземните части на *Rhodiola rosea* от Пирин. Установено е, че само подземните части акумулират салидрозид, розавин, розарин и розин. Изследван е фенолният състав в екстракти от

Inula oculus-christi. Съобщени са нови метаболити за вида – пет flavона, два flavonovи глюкозида, хлорогенова и 3,5-дикафеоилхининова киселини. В надземните части са установени шест нови сесквитерпенови лактона. За първи път е изследвано етеричното масло от *Thymus longedentatus*. Установено е високо съдържание на нерал и гераниал, на които се дължи лимоновият му аромат. Установен е метаболитният състав чрез GC-MS и HPTLC и антиоксидантната активност екстракти от *Viola rhodopaea*, *Veronica rhodopaea*, *Silene roemerii*, *Jasione bulgarica*, *Campanula lanata*, както и на видовете от род *Micromeria*.

Прави отлично впечатление, че колегата използва подходящи методи при своите проучвания, които ѝ позволяват да получи достоверни резултати. Аналитичната част в представените за рецензия публикации е задълбочена и изчерпателна. Приемам справката за научните приноси, представена от д-р Анева. Намирам я за обективна и точно отразяваща нейните приноси. Като дребна забележка бих посочила, че е прекалено подробна и би била по-четима, ако е по-синтезирана и организирана по видове резултати, а не по публикации.

4. Доказателства за значимостта на проведените изследвания

Гл. ас Ина Анева е представила списък с 77 цитата на трудове с нейно участие, което е доказателство за актуалността и значимостта на изследванията ѝ. Петдесет и пет от тях са в списания, реферирали от SCOPUS и WEB of SCIENCE, 22 – в други списания, монографии, сборници от конференции, дисертации и др. Най-цитираната публикация е № 3, която разглежда антиоксидантната активност на фенолните съединения на българските видове от род *Fumaria* и има 24 цитирания. Останалите публикации са с по-малък брой цитати, което е обяснимо, пред вид скорошното им публикуване, което не дава възможност да са се натрупали голям брой цитати към момента. Изключително активно е и участието на кандидата в научни форуми – общо 103 участия, от които 89 постерни и 14 устни доклада.

5. Участие в научно изследователски проекти и обучение на студенти

Гл. ас Ина Анева е много активна и в изпълнението на научно изследователски проекти – участвала е общо в 30, от които 6 международни и 24 национални. Преподавала е по модул „Билки“ (15 учебни през 2016 год.) в Асоциация на планинските водачи в България към Център за професионално обучение, Колеж София.

През 2019 год. е била хоноруван преподавател по Ботаника в Лесотехнически университет (232 часа упражнения и 60 часа учебни практики).

6. Награди

Д-р Анева е може би най-награждавания учен в ИБЕИ, при това съвсем заслужено. За сравнително краткия си трудов стаж от 7 години е получила 7 научни награди. Лауреат е на наградата на UNESCO „Човекът и биосферата“ през 2016 год. Има 4 награди от БАН-Администрация, 1 награда на Сръбското дружество по фитохимия и фитомедицина и 1 – от 50-тия Международен Симпозиум по ароматни масла във Виена през 2019 год.

7. Въпроси и препоръки

Препоръчвам при следващо представяне на справката с цитатите под всяка статия да се изписват всички цитати, както в реферирани, така и в нереферирани списания, като тези от списания реферирани от SCOPUS и WEB of SCIENCE се отбелязват с някакъв символ (например *). Освен това бих посъветвала д-р Анева справката за научните ѝ приноси да бъде по-синтезирана и обобщена по резултати, а не по статии. Добро впечатление би направило също така, ако в бъдещата си работа публикува и някои самостоятелни работи.

Въпросът ми към кандидата е свързан с бъдещите ѝ научноизследователски планове. Нека да очертая своите намерения за следващите няколко години.

8. Заключение

На основание на представените по конкурса материали от гл. ас. Ина Анева убедено считам, че същата напълно отговаря, а по редица показатели далеч надхвърля общонационалните критериите за заемане на академичната длъжност „Доцент“, определени от Закона за развитие на академичния състав в Р България и Правилника за неговото прилагане, както и с Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в БАН и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в ИБЕИ-БАН. Колегата е целенасочен и утвърден учен, с ясно очертан научен профил и с доказани научни и научно-приложни приноси, въпреки сравнително кратката ѝ научна кариера. Направлението, в което работи е с голям научен и приложен интерес. Моите впечатления са, че д-р Анева е изключително трудолюбива, работоспособна и целенасочена във всичко, с което се захваща. Тя е много добър

профессионалист, коректен и изключително прецизен учен и желан партньор за научно-изследователски проекти.

На основание на гореизложеното убедено препоръчвам на членовете на Научното жури да подкрепят избора на гл. ас. д-р Ина Анева за заемане на академичната длъжност „Доцент“ по професионално направление 4.3. Биологически, научна специалност „Ботаника“ за нуждите на секция "Приложна ботаника", отдел "Растително и гъбно разнообразие и ресурси" на ИБЕИ-БАН.

08.11.2019 г.

Рецензент:

София

(проф. д-р С. Банчева)